

Araştırma-İnceleme

**JEAN BAUDRILLARD'DA SİMÜLATİF DÜZENE BİR
BAŞKALDIRI EYLEMİ OLARAK TERÖRİZM**

Ahmet DAĞ¹

Öz: Baudrillard, sanal bir dünyada yaşadığımız söyleminden hareketle insanın, siyasetin, kültürün, dinin, kitlenin vesaire birçok unsurun aşırı gerçek/*hyper-reality* bir sürece dahil olduğunu ve anlam buharlaşmasını yaşadığını iddia eder. Mevcut dünya ve çağın sanal bir çağ olduğu gerçeğiyle günümüz dünyasını benzetim/*simulation* kuramıyla anlamaya çalışmıştır. Bu bağlamda kitle-medya-terörizm-rehine olgusunu birlikte ele alır ve bu olguların anlamının buharlaştırıldığını ifade eder. Ona göre kitlenin yıkıcı ve anlamsız bir nitelik kazanmasının nedeni olan medya, hem kitlenin içini boşaltmış hem de terörizmi güçlendirici propaganda aracı olmuştur. Modernliğin neticesi olarak terörizm ise küreselleşmenin getirdiği tahakküme sembolik bir meydan okumadır. Anlamı buharlaşan kitlenin ve modernlik ve aşırı modernlik/*hyper-modernity* tarafından türeyen ve küreselleşmeye tepki olan terörizmin ortamı medyadır. Terörizmin ilişki kurabildiği unsurlar ise kitle ve rehinedir. Baudrillard, kitle, terörizm, medya, rehine sarmalında terörün simülatif düzende varlığının kaynaklarını, anlamını ve düzenin zaafalarını ortaya koyar. Onun amacı, terörizme yer açmak değil bilakis düzenin kendisini gözden geçirmesini sağlamak ve kitle ve medyanın terörizme gönüllü elçilik yapmasına eleştirel olarak değinmektir. Simülatif düzen yalnızca siyaset, kitle, gerçek, cinsellik, ekonomi, estetik gibi unsurları hakikatinden koparmamış şiddeti de kendinden geçme (ecstasy) sürecine sokup terörizm formuna büründürmüştür. İletişim teknolojilerinin arttığı simülasyon düzeninde özne gerçeklikten aşırı-gerçekliğe sürüklenilerek kendine yabancılaştırılmış ve sanal gerçeklik aracılığıyla silinen aşırı gerçek bir dünyada yaşamaktadır. Bu çalışmada Baudrillard'ın içinde yaşadığımız süreç olarak gördüğü simülasyon evren ve düzeninde kitle-medya-terörizm-rehine arasındaki bağıntılara değinilecektir.

Anahtar Sözcükler: Simülasyon, Terörizm, Baudrillard, Medya, Sanal.

¹ Yrd. Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü.
adag29@yahoo.com

TERRORISM AS AN ACT OF REVOLT TO SIMULATIVE ORDER FOR JEAN BAUDRILLARD

Abstract: Baudrillard, considering the discourse that we live in a virtual world, claims that many factors - human beings, politics, religions, masses etc. - are included in a hyperreal process and they have a meaning evaporation. Based on that the present world and era are a virtual age, he has tried to understand today's world by means of the simulation theory. In this context, he discusses the phenomena of mass-media-terrorism-hostages together and expresses that the meaning of these phenomena has been evaporated. According to him; the media, which is the reason why the masses have gained a destructive and meaningless qualification, both emptied people and has become the empowering propaganda tool for terrorism. As a result of the modernity, terrorism is a symbolic challenge against the domination brought by globalization. Media is the medium of the masses, whose meaning has been evaporated, and terrorism, which derives from modernity and hyper-modernity and is a response to the globalization. The elements which terrorism can establish relationship with are masses and hostages. Baudrillard, in a helix of populace, media, captive, puts forth the sources of existence of terrorism in simulative order. Baudrillard, whose aim is not to make room for terrorism instead ensure the order make critique of itself, mentions critically to populace and media's making volunteer intermediary to the terrorism. Simulative order not only broke off elements like politics, populace, reality, sexuality, economy, aesthetics from reality but also convert violence to terrorism by putting it into a process of ecstasy. Person lives in a hyper-reality where he was alienated to himself and was wiped out by the means of virtual reality, and in a system where the communication technologies increased. In this study, the relations between mass-media-terrorism-hostages in the simulation universe and layout which Baudrillard sees as the process we live in will be referred to.

Keywords: Simulation, Terrorism, Baudrillard, Media, Virtual.

Giriş

Baudrillard, günümüz düzenini anlamakta Marksist öğretinin yetersiz olduğu bilinciyle 1970'li yıllarda üzerinde yoğunlaştığı, 1980'li yıllarda ise kurama dönüştüğü iddia edilen *simülasyon* kavramına başvurmuştur (Adanır, 2008, s.13). Simülasyon veya simulacrum, Latince *simulare* ve *simil* kelimesinden türetilmiştir (Cevizci, 1997, s.357). Çoğul olan *simulacrum* Latince'den -aynı şekilde- İngilizce ve Fransızcaya geçmiştir. Bir köken/gerçeklikten yoksun olan, gerçeğin modeller aracılığıyla türetilmesine, gerçekten ve fiili olarak var olan bir şeyi veya durumu bütün bileşenleriyle birlikte gerçekmiş ve fiilen varmış gibi gösterme durumuna aşırı gerçeklik yani *simülasyon* denilmektedir (Baudrillard, 2003a, s.15). Modernliğin eleştirisini veya post-endüstrileşme dönemini izah eden Baudrillard'a göre simülasyonun, parçalı/*fractal* öznelinin,

kayıtsızlığın, transvestizmin* yaygınlaştığı (bilim, sanat, politika vb. her yerde), her şeyin özgürleşip mümkünleştiği ve yapılabildiği, kültürün fraktal hale geldiği orji** sonrası durum yaşanmaktadır (Best ve Kellner, 1996, s.170-172). İletişim teknolojilerinin arttığı simülasyon düzeninde gerçeklikten kopmuş aşırı-gerçekliğe sürüklenilerek kendine yabancılaştırılmış olan özne sanal gerçeklik aracılığıyla silinen aşırı gerçek bir dünyada yaşamaktadır (Dağ, 2014, s.135).

Baudrillard, *terörizm-kitle-medya* üçlü ilişki üzerinden hareketle *için için kaynayan* hâkim süreci betimlemektedir. Dışa dönük patlama değil, içe dönük patlamanın/*implosion* ve her şeyin anlamının tersine döndüğü simülatif düzen ve evrende toplumsalın yerini kendinden geçmiş içi boş *kitle* almıştır (Baudrillard, 1991, s.13). Gerçeklik; kitle ve simülasyon düzeyinde yeniden üretilmiş, anlam ve iletişim simülasyonunun topluluğu olan kitle ve simülasyon düzeniyle paralel yaşantılar kurulmuştur (Baudrillard, 2003a, s.128). Baudrillard, simülasyon düzeninde her şeyin kendinden geçme halinde olduğunu iddia eder. Devlet toplumun, kitle toplumun, obezite bedeninin, aşırı gerçeklik gerçeğin, porno seksin, moda estetiğin müstehcen görünümü/sahnenin ekstazi formuyken, terörizm ise şiddetin ekstazi formudur yani şiddetten daha şiddetli durumdur. Bu durumlar eleştirel ve diyalektik belirlenimlerini kaybetmişler, kendilerini abartı ve şeffaflığa indirgemişlerdir (Baudrillard, 2001, s.46).

1. Simülasyon Evreni ve Düzeninde Terörizm-Kitle-Medya Sarkacı

1.1. Bir Ekstazi Ortamı ve Eylemi: Medya ve Terörizm

Simülasyon süreciyle şeylerin kendinden geçtiği farklı bir evrende yaşadığımızı iddia eden Baudrillard'a göre geçerli olanın diyalektik mantık değil kendinden geçme/*extatique* mantığı olduğu düzende terörizm şiddetin kendinden geçmiş biçimidir. Eleştirel ve diyalektik anlamlarını yitiren şeyler kendi kendilerini ancak çok hızlı bir şekilde yaygınlaştırıp, ortalığı sarıp sarmalayarak ve görünür hale gelerek aşabilmektedirler. Günümüzde şeyler, kendi kendilerini diyalektik biçimde aşarak/*aufhebung- Alm.*- devrime yol açamazlar. Terör, ironi ya da simülasyon vb. şeylerin bir devrime yol açabilmeleri için çok hızlı bir şekilde çoğalmaları ve had ve nihailik tanımayan bir artış süreci içine girmeleri gerekir. Bu bağlamda bildik yasak ve şiddet sürecine son veren terör, müstehcen/görünür bir şeydir (Baudrillard, 2011, s.55).

Baudrillard'a göre gerçek yaşamda boyun eğilecek, anonim sistemle, anonim iktidar ve anonim terör tarafından anonim bir şekilde alınmış kararı infaz etmekten başka bir iş yapmamış olan terörizm; sistemin doğurduğu bir gerçekliktir. Terörizm; somutlaşarak kendini yadsımak, sınırsız ve belirsiz bir sorumluluğun (herkes her an, her şeyden sorumludur) gereklerini yerine

* Transvestizm: bir takım ruhsal sorunlardan ötürü karşı cinsle ilişki kuramayıp cinsel heyecan ve doyum için kendisi karşı cinsin kılığına bürünme, karşı cinsin kıyafetinin giyilmesi.

** Cinsel şenlik [Alm., Fr. Orgie] [ing. orgy] [es. t. orji]: Ürünü bollaştırma amacıyla düzenlenen törenlerde ve ürün alma sırasında yasakların ortadan kalkarak ortaklaşa cinsel birleşmelere dek varan taşkın eğlence; bir tür fuhuş. (Örnek, 1973, s.19).

getirmek demektir. Terörizm; çelişkili bir şekilde hepimizi hem her şeyden sorumlu hem de hiçbir şeyden sorumlu tutmayan bir sistemin, yapılan yanlışlıkların emir kulluğundan başka bir şey yapmadığını görmemizi sağlamaktadır. Teolojik bir boyutu olan terör; liberal ve Hristiyan insanlık anlayışına uygun bir şekilde davranmış yani sonuçları itibariyle insanları dayanışma ve duygudaşlık içine sokmuştur. Özünde korkunç ve terörist sayılabilecek evrensel bir sorumluluk duygusundan kaynaklanıp kaynaklanmadığı sorusunu taşır. Sistemli ölümün/terör yerine seçici bir mantığı yani rehine mantığı koyarak hiçbir sonuç elde edemeden mücadele etme mantığını sürdürür (Baudrillard, 2011, s.46-48).

Mevcut terörizmin köksüz olduğunu düşünen filozofa göre terörizm; geleneksel anarşi tarihinin, nihilizm ve fanatizminden türememiştir. Terörizmin niteliklerini kavramak için küreselleşmenin soy kütüğünün ötesine uzanmak, evrensel ve tekille olan ilişkisine gitmek gerekir. Küreselleşmeyle eş zamanlı (Baudrillard, 2003b, s.87) korkunç misilleme olan terörizmin koşullarını sistem yaratmıştır. Küreselleşmenin ürettiği içkin, çılgın/*mania*, dengesiz bir toplumun suçlu ve psikopat üretmesi gibi, çılgınlığı yani çılgınları üretecektir. Hakikatte bunlar maraziliğin yalnızca işaretleridir. Virüs gibi her yerde olan, barınmak için Afganistan'a ihtiyacı olmayan terörizm başka bir direniş yolunun imkansız gözüktüğü anda ortaya çıkar. Sistem, kendisine direnen, yoluna çıkan her şeyi terörizm olarak görür (Smith, 2015, s.173-174).

Baudrillard'a göre hiçbir şeyi icat etmeyip başlatmayan, şeyleri aşırılığa yani paroxysm/*kriz noktasına* taşıyan (Baudrillard, 2003b, s.58) terörizm ahlaksızdır. Dünya Ticaret Merkezi olayı, kendi gibi ahlaksız olan küreselleşmeye ahlaksız sembolik meydan okumadır (Baudrillard, 2003b, s.12). Kendisi de aşırı gerçek olan terörizm; aynı merkezden yönetilen kitle iletişim araçlarına ve büyülenmeye mahkûm edilmiştir. Kendisiyle dövüştüğü sistem kadar anlamsız, belirsiz ve onun içinde patlayan küçük bir noktaya benzeyen terörizm; temsil etme ve bilinçli olma yerine, bitleştirme yöntemini yeğleyerek zihinsel çoğaltma, büyüleme ve paniğe mahkûm edilmiştir (Baudrillard, 1991, s.36). Tüm güvenlik stratejileri terörün uzamıdır ve terörizmin gerçek zaferi peçelenmiş geçici terör formuyla güvenliği baskılamıştır. Batının tümüne bulaşmıştır (Baudrillard, 2003b, s.81). Baudrillard'a göre herkes -anlama savaş açan- terörizmin kurbanı olmaktan kaçamayacaktır. Arızalar ve doğal felaketler sistemi sarsan bir terör ve toplumsalın çöküşün simgesi haline gelmiştir. "*Terörizm; şiddete başvurma kararı değil, her yerdeki toplumsalın normalliği içinde tersine dönen, saçma ve denetlenemez bir dönüşüm anlamına gelir*" (Baudrillard, 1991, s.40).

Batılı sistemle dalga geçen ve bu sisteme yönelik her türlü protestoyu hatta terörü bile anlama çabası içerisinde olan Baudrillard'a göre sistemi başarısızlığa uğratabilen ve düş gücünü harekete geçirebilen tek şey terörizmdir. Ciddi bir nutuğun, ironik bir gülümsemeyle sıfırlanması, kölenin bir anlık tavrıyla efendisinin gücünü sıfırlayıp keyfini kaçırmaması gibi, terörizm de her şeyi tersine çevirdiği sırada, alttakinin bıraktığı izleri silerek onu sıfırlandırmaktadır (Baudrillard, 2003a, s.231). Sistemin başarısızlığını ortaya koyabilecek her türlü

ironik, parodi, simgesel caydırma ve *cesaret kırma* biçimi niteliğine sahip değişik terör eylemleri olabilir. Bu anlamda futbolcu Zidane'ın maçta attığı kafa terörist bir eylem olarak nitelendirilebilir (Baudrillard, 2012, s.58).

Terörizmi “masumlaştırma” iddiasıyla da karşı karşıya kalan, faili ve davranışını anlamak amacıyla olan filozofa göre terör eylemi düzenleyen insanlar hayatlarını ortaya koyarak yaptıklarına en yüksek değeri biçmektedir. Oysa hayatını ortaya koyamayan duyarsızlık lanetli payına/potlaç*** sahip Batı, hayatını ortaya koyan ve değerlerini yok eden insanları anlama çabası içerisinde olmalıdır (Baudrillard, 2012, s.18). Teröristlerin içinde buldukları durum; ölecek veya “kendilerini kurban ederek” bağışlanmasını gerektiren bir durum değildir (Baudrillard, 2011, s.48). Cennette bir yer için ölümlerini değiştirmiş olan teröristlerin eylemi yersiz değildir eğer tanrıya inanmıyorlarsa yersiz olabilirdi (Baudrillard, 2003b, s.4).

Teröristin zaferinin başka görünümü; şiddet ve düzen istikrarsızlık biçimleridir. İnternet terörizmi, biyolojik terörizm, şarbon ve söylenti/*rumour* terörizmi Bin Ladin'le tanımlanmıştır. Organizasyonluğun ve tersine dönüşümün tüm formları onun çıkarına işler (Baudrillard, 2003b, s.33). Baudrillard'a göre –görünüştelen anlam üretimine karşı olmayan terörist eylemler, hiçbir şeyin gizlenmediği bir evrende şeylere eski anlamlarını kazandırmak için insanları öldürme ve buna karşı toplumsal aldırılmazlık sürecini hızlandırma çözümüne başvurur. Terörist eylem, insanları kendine özgü bir biçimde etkilediğinden şeffaflık düzeninin felaket özelliklerine yoğunlaşmıştır. İnsanı, çepeçevre kuşatan tüm diğer yaygın biçimlerden ayırmıştır. Bir türlü çözülemeyen bulmacaya benzeyen ve *gizliden gizliye* giderek yaygınlaşan bir terör sorunu, ancak yoğunlaştırılıp *görülebilir* bir hale getirilerek çözülebilir (Baudrillard, 2011, s.53).

Klasik savaş imgesine karşılık gelen savaşların ilkiyle Avrupa'nın yüceltilmesi ve kolonyal çağ, ikincisiyle Nazizm, soğuk savaş formunda meydana gelen üçüncüsüyle komünizm sonlandırılmıştır. Savaşın her birinin yerine diğerinin gelmesiyle doruk noktası olan tek bir dünya düzenine doğru gelinmiştir (Baudrillard, 2003b, s.11). Baudrillard, “Dördüncü Dünya Savaşı”nın bir parçası olarak anladığı terörizmi, artan hareketlilikle sisteme kendini entegre eden, tüm formların direncine karşı dünyanın her köşesinde kendini diriltiren ve mobil batı kapitalizmiyle yüksek mücadele gücü olan bir olgu olarak anlar. Onun için her şey; terörizm, küreselleşme ve yeryüzündeki herkesin yalanına bağlıdır. Terörizmin zeminini oluşturan savaşları değerlendirmeden günümüzdeki terörizmin anlamını geliştirmek imkansızdır (Coulter, 2015, s.3).

Baudrillard için terörist, yalnızca ebeveyn/doğurucu değil aynı zamanda hegomonik küreselleşmenin üretimi olduğu için yok edilemezdir. Hayat ve ölüm oyununda tarihsel aktörleri güdülemek amacı olan teröristlerin şiddet

---

*** Potlaç: Kuzey Batı Amerika'daki kabile içi veya kabileler arasında hediye vermenin törensel olarak uygulandığı geleneğe verilen isimdir. Batellie'nin *lanetli pay* adını verdiği potlaç, Tanrıdan alınan iktidarın fazlasıyla ona sunulması, armağan edilmesidir. Baudrillard da ise modern, seküler bir insanın *kurban ve armağan etme* eylemi yani simgesel değiş-tokuş durumudur.

metotlarını desteklemeyen Baudrillard'a göre, Batının otomatik hayatına ve düşünen varlığına karşı saldıran teröristlerin inanç sistemindeki düşünceleri konusunda kendi özellikleri yoktur. Her yerde öldüren teröristlerin güdülerini hakkında söylenecek önemli şeyler vardır. Teröristler, küreselleşmenin baş mekanlarından olduğu için turist noktalarını hedefler. Günümüz aşırı hareketlilik/*hyper mobile* küreselleşmenin bir parçası olan turist hedefleri saldırı için meşru hedeflerdir (Baudrillard, 2003b, s.6-10).

Yanılıcı bir biçime sahip olduğundan kötülüğe indirgenemeyen terörizm, asırlık iyiliklere ve hegemonyaya karşı tepkidir. Terör, sanal düzeyde sıradanlaştırılmış düzeni zorlayıp delebilen her şeye dönüşmektedir (Baudrillard, 2015, s.19). Teröristler evrensel, ittifak edilmiş ve demokratik değerler üzerinde temellenmiş Küresel Dünya Düzeni mitini yıkmıştır. Terörizmi öncelikle sistemin, devletin, yasanın, pazarın ve değerlerin yapısal yasasının stratejisi olarak niteleyen Baudrillard için terör; sisteme karşı doğrudan yıldırma hareketi ve şiddetin organize anlamıdır. Toplum üzerinde sistemin teröre ilişkin/*terroristic* kontrol aynası olan terör, siyaset ve temsilin tutulmasını ikinci dereceden görüngü olarak temsil eder. Şiddetten daha şiddet olan terör; siyaset ötesi/trans-politics, kendinden geçmiş ve post-diyalektik bir niteliğe sahiptir. Fay hattı olan terörizm ideolojik olmaktan daha çok daha derin düzeyde hepimizi açıklayan bir durumdur (Pawlet, 2013, s.126-129).

Terörü, şiddetin mübalağası olarak nitelendiren Baudrillard'a göre şiddeti üreten sistem yani simülatif düzendir. Şiddetin kökeni, temsil edici -dayanıştığı- kurumların (sendikalar, örgütlenmiş hareketler, bilinçli politik mücadele, vs.) yadsınmasına dayanmaktadır. Dayanışma terörün şiddetini bir modele, ambleme veya temsile dönüştürebilmektedir. Yani teröristin ölümü sisteme kurban, eylemi ise sistemin faydasına olmaktadır. Her türlü belirleme ve niteliği yadsıyan terörizm, eşkıyalık ve komando eylemlerinden ayrılır. Belli bir düşmanı amaçlayan komando eylemi (bir treni havaya uçurmak), bir savaş eylemiyken terörizm ise cinayete dayalı geleneksel -soygun ve fidye istemek- şiddettir. Herkesi her yerde ve her zaman vurabileceği için çözülemeyen, orijinal bir yanı olan terörizm ile askerî bir komando eylemi birbirinden farklıdır. Ona göre sistemin vurdumduymazlığına tepki olan terörizmi üreten sistem, amaç-araç ve cellât-kurban arasında bir ayırım yapmamaktadır (Baudrillard, 1991, s.38-39). Nitekim terörizm, maddi öneminden ziyade, sahip olduğu sembolik değerlere saldırmak suretiyle düşmanın siyasal davranışlarını etkilemeye çalışır. Kurbanları genellikle siviller olmakla birlikte, bir eylemin terörist eylem olması için mutlaka bireysel zararlara (ölüm ve yaralanma) yol açması gerekmez (Wilkinson, 2007, s.51-64).

Baudrillard, eskiden farklı ve yeni bir şiddet tipiyle karşı karşıya olduğumuzu iddia eder. Bazı arkaik şiddet tipinin yeniden canlandırılması atavizm/*atavistic* değildir. Kadim şiddet bizimkinden hem daha coşkucu hem daha kutsaldır. Hiper-modernite tarafından üretilmiş simülakr imgenin doğasındaki günümüz şiddeti, ekranda ortaya çıkmıştır (Pawlett, 2013, s.45). Aşırı modernliğimizin ürettiği şiddet terördür ve simülakr bir şiddettir. Tutkudan çok ekrandan doğar,

görüntülerin doğasıyla aynı yapıdadır (Baudrillard, 1995, s.74). Bütün biçimleriyle terörizm, kötülüğün trans-politik aynasıdır. Her yere girmiş olan kötülükten söz etme olanağının kalmadığı bir toplumda kötülük, yakamızı bırakmayan tüm virüs yoluyla yayılan/*viral* ve terörist biçimlere bürünür (metamorphose) (Baudrillard, 1995, s.80-81).

Baudrillard'a göre aniden ortaya çıkan terörizm, şiddete başvurarak artık değiş tokuş süreci diye bir şey kalmadığını gösteren ütopyik bir eylemdir. Teröristlerin hiç durmadan birbirlerinin aynısı sayılabilecek terör eylemleri gerçekleştirmelerinde insanı hem korkutan hem de büyüleyen bir şeyler vardır. Hem değiş-tokuş süreci hem de kurallarıyla birlikte toplumsal sözleşme ortadan kalkmıştır. Değiş-tokuş sürecinin yürümediğini gösteren bir oyun sahneye koyulmaktadır. Önlenemeyen bir umursamazlık, bir boşluk duygusu, bir doymazlık ve şişkoluk/*obesity* ve terör düzenine ait olan bütün bu figürler aynı zamanda yitirilen bir yanılsama, oyun ve sahne düzenine ait müstehcen figürlerdir. Doğanın eseri olan karışık duygulara son verebilecek tek şey illüzyondur/kandırmacıdır (Baudrillard, 2011, s.64-65).

Kökünü ve amacı olan, neden ve sonuçları ortaya konulabilen şiddet biçimleri; ilişkileri koparma, hiçe sayma, çözümlenme, yorumlamadır. Caydırma, barıştırma, etkisizleştirme, denetleme vb. şiddet; olumsuzluğun, tekilliğin her biçiminin izini süren ve kökleri olan her şeyi ortadan kaldırmaya yeltenen şiddettir (Baudrillard, 2005, s.99-100). Bu bağlamda terörizm; daha güçlü, kontrollü ve caydırıcılık barındıran modern devletlerin sınırsız gücüne tepki vermektedir. Baudrillard, AIDS ve kanser gibi hastalıkların aşırı koruma altında tutulan bedenlerin istikrarını yitirmesinden kaynaklanan hastalıklar olduğundan hareketle terörizmi modern toplumun istikrar bozukluğu olarak görür (Baudrillard, 2005, s.107-108).

Ona göre virüs gibi her yerde olan ve kendisiyle çarpışan kültürün tam kalbinde olan terörizm, kendi eski haline sessiz dönüşünün dalgasıdır. Küreselleşmeye ve yeryüzündeki herkesin yalanına bağlı olan terörizmin zeminini oluşturan savaşları değerlendirmeden günümüz terörünün anlamını geliştirmek imkânsızdır. Bu bağlamda Batı küreselleşmesindeki I. ve II. Körfez, Afganistan, Irak savaşları ve yerküreyi işgal etme çabası olan 4. Dünya Savaşı olarak anılan savaşlar önemlidir. Teknisyenler ve elektronik ürünlerle yeniden giydirilip sunulan bu savaşlar; simülasyon orjisi, sentetik ve prefabrik savaşlardır. Körfez savaşının olmadığını söyleyen filozofa göre o program öncesi bir savaşı yani savaş olmaktan daha çok bir senaryoydu. Baudrillard, 4. Dünya Savaşını medya gözlükleriyle idare edilen ve TV reytingleri için iyi olan "sentetik, prefabrik savaş ve simülasyon orjisi" olarak isimlendirir. A.B.D.'nin, Saddam'ın ordusuna saldırdığı ve yıktığı gerçek şiddeti içeren savaş, elektronik ürünlerle yeniden giydirilip sunulan savaş olarak görür. 11 Eylül gibi terörist saldırılar, izleyiciler tarafından olayın çerçevesini çizip ana model haline getirmeye çalıştığı resmi anlatı yoluyla beslediği örgülerdir (Coulter, 2015, s.4).

Önceden kestirilemezlik, denge bozma ve zincirleme tepki tarzında gerçekleşen terörizmin; AIDS, elektronik virüs ya da borsadaki hisse senetlerinin halka satış modeline benzer yanları vardır. Birinin ötekisinden ne önceliği vardır, ne de birbiri arasında sebep sonuç ilişkisi vardır, hepsi birbiriyle çağdaş, birbiriyle suç ortağı olguları olarak bir takımyıldızı içinde yer alırlar (Baudrillard, 2005, s.37). Çökmekte olan Yeni Dünya Düzeninde neo-liberal ekonomi, askeri ve insani müdahale ve “ötekinin” liberal hoşgörüsü üzerine temellenmiştir. Neo-liberal dünya düzeninin anlaşılmasız fiziksel ve zihinsel reddini açıklayan Baudrillard için eğer sistemik şiddetin formu gizemli olsaydı daha büyük olurdu. Hükümet ve kurumsal medyanın “terörizm” olarak nitelendirdiği bir reaksiyon, şiddet karşıtı veya bilinçsiz dışavurum olan “dini” ya da “siyasi” terörizm olmaktadır (Pawlett, 2013, s.45).

Baudrillard'a göre zamanımızın üç ana aşırı hareketli şiddeti; *terörizm, savaş ve küresel medyadır* (Coulter, 2015, s.3). Terörist eylemde aynı anda "marazilik" ve "muhteşem" çılgınlığı karıştırılan ölüm ve simülasyon gücü vardır. Tüm "siyasi" düzeni yokluğuna geri döndüren terörizm, ölü ya da canlı olarak kazanır. Medya düzeni “zaferi” yönetirken terörizm siyasal düzenin defni olur. (Genosko, 2001, s.130). Baudrillard'ın bu üçlemesi kendini 11 Eylül saldırısında gösterir. Ona göre 11 Eylül “mutlak olay” ve A.B.D. ise dayanılmaz hegemonyayla kendisini yıkmaya istediğini barındırır. Ticaret merkezinin “terörist” bir eylemle vurulması sonrası küresel medya devreye girmiş olayı büyütüp -ağları sayesinde- mutlak haline getirmiş sonrasında ise Afganistan ve Irak Savaşları yaşanmıştır. Söylemlerinden dolayı suçlanan Baudrillard'a “Taliban'ın çöküşünden ve Bin Ladin'in kovalanan bir kaçak durumuna düşmesinden” dolayı söylediklerinden dolayı pişman olup olmadığı sorulmuştur. Bilakis sistemin, küreselleşmeyle hudut tanımayan yayılcılığı ile kendi imhasını doğurduğunda ısrar eden Baudrillard'a göre 11 Eylül'e karşı Afganistan'a atılan bombalar kifayetsiz eylemdir (Smith, 2015, s.172). 11 Eylül gibi terörist saldırılar, izleyicilerin çoğunluğu için (olayı bir ana akım modeline dönüştüren olayın) "resmi" kurgusu televizyondan yayınlanarak beslendi (Coulter, 2015, s.4). Terörizm, hegemonyanın özgün görüntüsüne uygun özgün bir biçimdir. Ekonomik zenginliği ve gerçekliği ele geçiren küresel güce karşı meydan okumadır (Baudrillard, 2015, s.14). Ona göre 1976'da yapılan ikiz kulelerin mimarisi, ekonomik ve kültürel hegemonyanın mükemmel örneğidir. Teröristlerin A.B.D.'nin küresel güç olduğunun sembolü olan ikiz kulelere yani Dünya Ticareti Merkezi'ne saldırması, en prestijli binalardan birinin yıkılması dünya düzenine yönelik bir saldırının sembolik boyutu olduğunu gösterir (Pawlett, 2013, s.130).

1.2. Simülatif Bir Yığın Kitle, Terörü ve Kitleyi Anlamsızlaştıran Medya

Baudrillard'a göre anlaşılması gereken terörizmin ilişki kurabildiği tek unsur anlamını kaybeden simülatif kitledir. Modern toplum; kentleşme, endüstrileşme, medyatik iletişim, sekülerlik, demokratik, evrensel ve ideal değerlerin görünür olduğu toplumun adıdır. Modern toplumlar; yapaylık ve görünürlüğü ön planda olduğu karmaşıklaşan bütünlüğü ifade etmeyen toplum olmaktan çok

kitle konumundadır. Kitle iletişim araçları ile yönetilen kendi düş/ünce/leri, yaşantıları olmayan, kendilerini metalarda tanıtan modern insanlar sadece mekanik kopyalardır (Berman, 1999, s.30).

Toplum, politika, estetik/sanat ve cinsellik çözümlenmeleriyle tüm değer ve eşdeğerlilik yasalarının buharlaşıp yok olduğu simülasyon evreninde toplumsal yoktur. Onun yerine kitle iletişim araçlarının nötralize ettiği, toplumsalın anlamını yitirmiş biçimi ve toplumsal ötesi olan “kitle” vardır. Günümüz modernliğinin en belirgin özelliği olan kitle; toplumsalı emen, tepkisizliğe ve güncel güce sahip, sosyolojik gerçekliği olmayan, bütün yitirilmiş gönderenlerin simülasyonu olan, toplumsalı yansıtmaktan aciz, anlamın yerine gösteri isteyen, kültürü, bilgiyi, gücü toplumsalı emip yok eden, toplumsalın içinde kaybolduğu bir kara deliktir. Simülasyon, toplumsalın kitleye dönüştüğü ortamda etkindir. Toplumsalın diğer bir uzamı olan iktidar ise kitlenin içinde bir irade ve temsil etme gücü şeklinde eriyip gitmekte ve toplumsalın kitleye dönüşmesiyle yok olmaktadır (Baudrillard, 1991, s.8-20). Yasa ve baskı yerine model enjekte eden, şiddet yerine ikna/caydırma yöntemiyle iş gören aşırı gerçeklik, algılanamayan bir toplumsallık söz konusudur (Baudrillard, 2011, s.36).

Baudrillard'a göre tarihsellik ve politik eylemden uzak, amacı sessiz yığınlara saldırmak olan terörizmle, -temsil edilmediklerinden dolayı- kitle arasında güçlü ilişki vardır. Toplumsal dağıtılma ve politik olanı yok etmeyi sağladıkları için temsil edici tek eylem biçimi olan terörizmle kendisi gibi temsil edilemeyen tek gerçek olan kitlelerle uyum içindedir. Baudrillard, terörizm-kitle ilişkisini şu cümlelerle ifade eder;

Toplumsalın ölümünün son perdesinin oynandığı bir bağlamda kitleyle ilişki kurabilen tek olay terörizmdir. Oysa kitlelerden terörizm kadar kopuk bir şey yoktur. İktidarın onları karşı karşıya getirmek istemesi de boşunadır. Oysa toplumsalın ve anlamın yadsınmasında birbirlerine bu kadar benzeyen başka iki şey yoktur. Çünkü terörizmin, kapitalizmi (dünyadaki emperyalizmi, vs.) hedef aldığını söylemektedir. Ancak yanlış yere, kapitalin gerçek düşmanı olan toplumsala saldırmaktadır. Güncel terörizm ise toplumsalın-terörizmini hedef almaktadır... [...] Terörizm ise bütün bunları kendisi de aşırı gerçeklik olan bir başka eylemle yanıtlamaktadır. Daha başlangıçta bu eylem aynı merkezden yönetilen kitle iletişim araçlarına ve büyülenmeye mahkûm edilmiştir.

Hakiki anlamıyla terörün ortaya çıkmasını sağlayan köktencilik; dağıldığı tüm dünyayı birbirine bağlayan elektromanyetik akım, sinyal ve ağları yönlendirip yerinde duramayan, sürekli yer değiştiren ve kendinden kurtulmanın mümkün olmadığı bir teknokratik zihniyettir yani *temelden yoksun bir köktenciliktir*. Baudrillard, insanlık için en büyük tehdidin terörizme atfedilen yobazlık, totalitarizm, dini ve etnik fanatizm biçimleri olmaktan daha çok, görünmeyen ancak her tarafı sarıp sarmalayan acımasız küreselleşme ve teknolojikleşme olduğunu iddia eder (Baudrillard, 2012, s.34-38).

Baudrillard'a göre kitleler, modern çağda sadece iki büyük olay olan “yıldızların beyaz ışığı, terörizmin siyah ışığı” tarafından “ayartılmıştır”. Bu iki olgunun çok ortak noktası vardır. Terörist, yıldızlar gibi, “titreşir”; yıldızlar

aydınlatmaz, kesintisiz beyaz ışık yaymaz, ancak aralıklı soğuk bir ışık, yükselirlerken bile hayal kırıklığına uğratırlar ve yok olmak üzere oluşları ile büyülerler. Onlar birbirlerine üstün gelmeye çalışırken sürekli tutulma yaşarlar (Baudrillard, 1990, s.96). Baudrillard için birbirine benzer olan terörizm ve kitlenin yıkıcı olmasını sağlayan en etkili unsur, medya yani kitle iletişim araçlarıdır. Üretim sanayisinin ve modern düzenin yerini medya, enformasyon, iletişimin ve göstergelerin hakim olduğu simülasyon düzeni almıştır (Best ve Kellner, 1996, s.70).

Toplumu kitle, düzeni ise gerçekliğinden kopararak simülasyon düzeni haline getiren medya terör için en uygun medium yani ortam veya vasıta. Nitekim terörizmin etkisi, medyanın terör saldırılarının haberini anında tüm dünyaya yayma kabiliyeti ile büyütülmüştür. Bu bağlamda Krueger ve Malecckova terörizmi “genelde bir izleyici” olarak tanımlamakta ve teröristlerin kurbanlara zarar vermektense daha ziyade izleyici arasında korku ve teröre neden olma niyet ve hedeflerine vurguda bulunmaktadır (Jetter, 2014, s.1-2). Teröristler geleneksel medyanın (TV, radyo gazete vs.), yeni medyanın (siber-terörizm) yanı sıra edebiyat, sinema ve sanatlarda terörizm ve medya uyumlu rehine alma hadiselerini kullanırlar. Terörist ataklara maruz kalan medyanın psikolojik etkisiyle terörizmin etki alanı genişler (Tinnes, 2013, s.1). Terörist eylemler araçsal değil de sembolik oldukları için medya aracılığıyla çok çabuk ve etkin biçimde seyredilme veya dinlenme yoluyla içeride ve dışarıda kolaylıkla gücünü duyurma imkânına sahip olmaktadır. Bu sayede toplumda bir korku halinin ortaya çıkmasından sonra teröristler, toplumun ya da devletin tutum ve davranışlarında değişim ve dönüşüm sağlama isteklerini gerçekleştirebilmektedirler (Wilkinson, 2007, s.51-64).

Teröristlerin çoğu sosyal medya vasıtalarını kullanır. Nitekim El Kaide ve onun benzeri olan diğer örgütler youtube, twitter, facebook, instagram vs. sosyal medya araçlarında mevcudiyetlerini sunarlar. Teröristlerin sosyal medyayı geleneksel medyaya tercih etmelerinin nedeni; interaktiflik, sıklık, kullanılabilirlik, hızlılık ve kalıcılık bakımından farklı olmasıdır. Yine bu kanallar terör örgütlerinin hedef kitlesinin ana akımın bir parçası olan popüler kitlesi ve kullanıcı dostu, güvenilir ve ücretsiz olmasıdır. Son olarak sosyal ağlar teröristlerin hedef kitlesine ulaşmasını sağlar (Weiman, 2014, s.1-3). İnternet, 1990'lardan beri terörist gruplar tarafından kullanılmaktadır ve “siber kutsal” olarak anılmaktadır. İletişim araçları, internetin kullanımı ve siber terörizm çevrimiçi iki potansiyel tehdit olarak görülmektedir. Siber terörizm web sitelerine saldırıyı içeren kişi veya mülke zarar vermeyi yıkıcı ve doğrudan meydana getirme durumudur (Seib ve Janbek, 2011, s.44). İnternet tabanlı medya olmaksızın muhtemelen teröristlerin, taraftarlarının çoğuna ulaşması imkânsız olurdu. Görünürlük ve genel takipçi açısından internet benzer olarak fiilen gelişmek için imkân sağlar. Terörizm ve yeni medya arasındaki ilişki farklı tarzlarda terörizme farklı şekillerde hitap eder (Seib ve Janbek, 2011, s.VIII).

Mesaj göndermenin bir aracı olan terörizm, meselenin haber yorumu olan medyada, -amaç izleyici kitlesine ulaşmak yani kurbanlara yaklaşmanın ötesinde- mesajın taşınmasının bir kanalıdır. Kurbanlar, kitlesel olana ulaşmak için araçtır. Öldürme ve yok etme, teröristin hükümet ve vatandaşlara" konuşması" anlamına gelir. Onların kararlılığını yok etmek, korku ve yıkımı yaymak amacı vardır. Nitekim MI6 Şefi Sir R. Dearlove, terörizmi aşırı siyasal iletişim eylemi olarak tanımlamıştır (Travelyan, 2010, s.282).

Baudrillard'a göre anlamı öldüren unsurlar; kitle, onları güdümlenen iktidar ve büyüleyip nötrale eden iletişim araçlarıdır. Anlamla yanılgıyı birlikte sırtlayıp götürülen ve istediği şekilde kullanan iletişim araçlarının *yararlı kullanımı diye bir şey olamaz* (Baudrillard, 2003a, s.133). Kurban etme ve ritüel düzeninin tersine terörizme özgü bilinçli teşhircilik ve ahlâksızlık; kitlenin iletişim araçlarıyla olan yakınlığını açıklar. Haberin ahlâksızlık aşaması olarak nitelendirilebilen iletişim araçları, terörizmin varlık nedenidir (Baudrillard, 2011, s.56).

Baudrillard için, terörizm ile medya arasındaki suç ortaklığı kendi iktidarlarının merkezidir. Terörizm, tüm sistemleri de etkileyen süper iletken bir olaydır. Sistemin yerinde değil, havaalanı gibi dünyanın yönetildiği alanlarda meydana gelen terör, yabancılaştırmanın yerine geçtiği transpolitik çağı başlatmıştır. Nihaî olarak, amaç ve amaçlar olmaksızın veyahut temsil, dayanışma ve benzeri olmaksızın, tüm anlamların yıkımı haline gelir. Terörizm; şiddet görünümünün ve vahşilik tiyatrosunun kaynağı olarak kendinde şiddet değildir. Bu saf sembolik meydan okuma düzeyine dönüştür, sistemin modellerine karşı meydan okumadır. Terörist, rehin, izleyici ve iktidar değişmez hale geldiğinden sabit sınırlarını yıkıyor. Örneğin, (Bağdat, Che, Bin Ladin, Zerkavi, belki de Saddam veya Kaddafi... vb.) medyatikleştirilmiş terörist figürlerin genellikle öldürülüp öldürülmediği, intihar ettikleri veya savaşta öldüklerini belirlemek mümkün değildir. Bu belirsizlik, romantizmin bir parçası, terörizmin hayranlığıdır. Kitlelerin de terörizmi güçlendirdiği bir ortamda belirsiz bir rol oynayan medya, bir anda terörizmin korku ve kınama siyasi istismarını ve "acımasız cazibesini" yayma konumundadır (Robinson, 2012, s.1).

Terörizmin doğasını teşhir ederek ortaya koyan Baudrillard, bilgi müstehcenliğinin diğer formu olan medyayla terörün benzerliklerini ortaya koyar (Gane, 2003a, s.133). Terörizmi, haberi, kitle ve kitle iletişim araçlarını birbirleriyle ilişkileri bakımından ele alır. Anlam ve temsil edilme düzenine ait olmayan, mitlere benzeyen terörizm ve haberin simülasyon düzenine ait olduğunu söyler (Baudrillard, 1991, s.39). Terörizmin bizatihi modernlik ve hiper-modernlik tarafından üretildiğini söyleyen filozofa göre geleneksel şiddet, daha vecd içinde ve daha kurban vericiyken, şimdiki şiddet ise yapmacıklı bir şiddettir. Tutku ve güdü kaynaklı değil ekran kaynaklıdır. Ekranda ve kitle iletişim araçlarında fiili halde olan terör ya da şiddet kaydediliyor ve yayınlanıyormuş gibi yapılmakta fakat gerçekte teşvik edilmektedir. Şiddeti, modern kılan medyadaki dolaşımıdır (Baudrillard, 2005, s.99). Her zaman terörist şiddetin ön saflarında olan medya terörist şiddeti modern bir biçim

haline getirmiştir. Şiddet ekranın zihinsel evrende açtığı oyuk aracılığıyla kuvve halinde ekranın boşluğundadır (Baudrillard, 1995, s.75).

Medya olmadan terörizmin olmadığını söyleyen Baudrillard'ın deyişiyle, "güvenlik takıntısı yani kalıcı korku içinde yaşamak, terörizmin gerçek zaferidir". Bu bağlamda, siber terörizmin zaferi de amaçlanan korku duygusunu siber yollarla çok daha fazla insana yaşatabilmesidir. Saldırıları internet ve bilişim teknolojileri aracılığıyla gerçekleştiren terörün amacı, haberin yayılarak endişe yaratmasıdır. Artık bir kıyametten söz edilemez. Kıyamet izlenimi bırakmaya çalışan tek şey politik bir anlama sahip olmayan rastlantısal terörizmdir. Böyle bir terörizmin ortaya çıkmasını ve ortadan kaybolmasını sağlayabilecek tek yöntem iletişim araçlarıdır (Baudrillard, 2003a, s.226). Terörizmin bulaşıcılığı tek amaca yönelik, geçici, esrarlı ve önüne geçilemez özelliktedir. Rehin almanın da bulaşıcı olduğunu savunan filozof, bilgisayar programcılarının programın içine *soft bomb* yerleştirerek programı ve işletimlerini borsa vurguncularının da şirketleri rehin aldığı iddia eder (Baudrillard, 2005, s.37).

1.3. Teröristin Suç Ortağı Ölümcül Bir Nesne Olarak: Rehine

Baudrillard için kitle ve medyadan sonra terörün üçüncü unsuru, rehinedir. Terörün mekânı ve buna bağlı olarak rehine alış-verişi söz konusudur. Terörizm; umutsuz bir mücadeleyle sistemli ölüm yerine silah zoruyla rehine almaya çalışmaktadır. Politika ötesi zincirleme terörist eylemler, rehine meselesinden esinlenmemiş. Mekanları; havaalanları, elçilikler, parçalanmış bölgeler, ülke sınırları dışında kalan bölgeler olan terörizm eyleminde mekan da terörist de rehine de anonimleşmektedir. Ona göre kaçırılan bir uçağı rehine almak ülkeyi rehine almak gibidir. Çünkü bir şeyi rehin almak demek, onu bulunduğu ortamdan, bağlamdan söküp alarak terörün belirlediği bir ortama taşımak demektir. Dünya artık terörün egemenliği altında bulunan bu *no man's land*'den yönetilmektedir. Bir başka deyişle dünya; coğrafi sınırlar ötesine ait, gezegen dışı bir yerlerin rehinesine dönüşmüş gibidir. Terörün belirlediği mekân denildiğinde akla gelmesi gereken şey budur; başka bir deyişle *herkes mevcut dünya düzeninden sorumlu tutulmaktadır*. Bu düzeni bozacak tehlikeli bir eylem *dünyanın yok olmasına neden olacaktır* (Baudrillard, 2011, s.49-50).

Özgün bir politik eylem olarak tek başına var olamayan terörizm, - iletişim araçlarının terörizmin rehinesi olması gibi- iletişim araçlarının rehinesidir. Bu sonsuza dek sürebilecek bir şantaj oyununa benzemektedir. Herkesin, herkesin rehinesi olması "*toplumsal ilişki*"nin ölmüş olması demektir. Kısır döngüsel şantaj düzeninin terimi olan kitleler olmasaydı iletişim araçları da terör de olmazdı. Rehine olan kitleler, istediği gibi davranamayan, tedavülden kalkmış artık kendisine hiçbir yerde rastlanmayan bir özneye benzerlerken, *bir nesne olarak ele alındıklarında onları açıklayabilmek kesinlikle olanaksız hale gelmektedir*. Rehine gibi kitleler konusunda da yapılabilecek pek fazla bir şey yoktur, yani insan kitlelerden nasıl kurtulabileceğini bilememektedir. Rehine ve rehin alınmış kitleler kendilerini rehin alanlardan, belleklerden silinmeyecek bir

intikam almaktadırlar (Baudrillard, 2011, s.57). Terörist eylem ya da rehin almanın yol açtığı anonim, milyonlarca insanı kapsayan, biçimsel ve rastlantısal sorumluluk akla gelebilecek en abartılı ve komik sorumluluk biçimidir (Baudrillard, 2011, s.46). Görünürde görkemli bir forma sahip terörizm, tarihsel alanda hala pratikliğın ve dramatiğın bir parçasıdır. Rehınelerin alınmasının sadece görünür dramaları değil pazarlık edilen terörün ötesinde konumlanan gündelik hayatın aşırı gerçekliğidir (Gane, 2003b, s.117).

Hem defterden düşölüp, kendi haline terkedilmiş kimliksiz bir nesne hem de tamamen farklı, istisnai, bütün dikkatleri üstüne çekeabilen, tehlikeli ve hayranlık duyulan bir nesne olan rehine de terörist kadar tehlikelidir. Rehine, serbest bırakanlar üstünde en az bir terörist kadar güçlü bir etkiye sahiptir. Böyle bir durumdan kurtulmak istediklerinde rehine ya da teröristin öldürölmesi arasında bir fark yoktur. Başka ifadeyle hükümetler duruma göre kurban olarak ya birini ya da diğeri seçer. Bütün bu nedenler yüzünden rehinenin gizli bir pazarlık nesnesine dönüştüröllebilmesi olanaksızdır. Çünkü rehineye karşılık akla gelen talep edilebilir. Ait olduğu değış tokuş düzeninden aniden çekilip alınan rehineyle her şey değış tokuş edilebilir. Başka hiçbir olayda böyle bir paradoks yoktur. İstisnai ve radikal konuma sahip her şeyden yalıtılmış olmanın yol açtığı kutsal konum nedeniyle rehine; her şeyle değış-tokuş edilebilecek olağanüstü bir nesneye benzer (Baudrillard, 2011, s.61-62).

Alındığı süre içinde temsil ettiğı hiçbir şey olmayan rehine teşhir edilmekten başka bir işe yaramayan, imgeden yoksun tamamen nesneleşmiş müstehcen bir varlıktır. Ölmeden ortadan kaybolacağı anda yaşamasına izin verilmiş, yaşamı askıya alınmış biridir (Baudrillard, 2011, s.54-55). Baudrillard için rehine; yaşamı belirsiz bir süre için askıya alınan ne ölü ne diri potansiyel ölü biridir. Ölümüne mahkûm olmayan, bekletilen, yani ölümü ne kadar süreyle erteleneceğı belli olmayan kişidir Nedensiz ve rastlantısal şanssızlık içinde bulunan rehine alınma, kuralsız bir ölüm kalım oyunu oynamaya benzer. Bu yüzden kendine yabancılaşması söz konusu olmayan rehinenin yabancılaşma ve değış tokuş terimleriyle açıklanması da olanaksızdır. Yaşamı başka bir şeyin teminatı olan ve ölümü göz önüne alma imkanı olmayan rehinenin göze alması gereken bir risk yoktur. Koruma altına alınmış ve artık bir alını yazısına bile sahip olmayan biridir. Özgürlüğü geçici olarak elinden alınmış biri olan rehine olgusunda şefleri uğruna rehin olmayı kabul eden uluslar bile vardır. Hitler, savaşı kazanamayan bir Alman halkını ölümüne mahkûm ederken, nükleer strateji alanındaysa metropollerde yaşayan insanlar genelkurmay başkanlıkları tarafından bir rehine gibi görölmektedirler.

Baudrillard'a göre nükleer savaş -dolaylı ve ertelenen- tehdidi altında yaşadığımız şantaj sistemi dünyayı yok etmekten çok onu güdümlmeye çalışan bir sisteme benzemektedir.

Hepimiz birer rehine sayılırız. Bundan böyle her birimiz birer caydırıcı kanıt olarak kullanılacağız. Nesnel rehinerler konumunda bulunan varlıklar olarak neyin karşılığı olduğumuz belli değil. Yoksa ipleri kimin elinde tuttuğı belli

olmayan, bir tür değiştirilmiş alın yazısına mı sahibiz? Emin olduğumuz tek şey ölüm terazisindeki bize ait kefenin ipini elden kaçırmış olduğumuzdur. Bundan böyle simgesi nükleer güç olan istisnai bir bekleyiş ve askıya alınma sürecinde yaşayacağız. Dehşet saçan bir tanrının nesnel rehineleri olarak ipimizin son kez hangi olay ya da kazadan sonra kimin tarafından çekileceğini bilemiyoruz. Hepimiz aynı zamanda birer öznel rehine konumundayız. Kendi yaşamımız başka bir şeyin teminatına benziyor. Kelle koltukta, ölüm tehlikesine bile bile lades diyoruz (Baudrillard, 1995, s.44-45)

“Hepimiz rehineyiz, hepimiz teröristiz” ifadesi toplumsal ve siyasal düzenin bozulmuş aynasında imgelem olarak anlaşılan “terörizmin aynasıdır”. Tartışılmaz ve değiştirilmez saf nesne olan rehine değer değil bir maldır. Ne bir meta olarak yabancılaştırılmış ne de diğerlerinin bir değeridir. Rehine, değer olmayan örnek olarak konuşulduğunda değer olmaya başlarlar. Değer sistemi olarak değiştirilemez nesne değişimin ölüm manzarasını sembol eder. Rehine ölümcül bir nesne gibi intikam alır (Genosko, 2002, s.98).

Rehine alışverişinin devreye girmesiyle insan, insan olmaktan çıkarak bir başka şeyin karşılığı, gerçekleştirilmesi olanaksız, kusursuz bir değiş-tokuş biçiminin aracı haline gelerek euro-petro-dolarla, dalgalanmaya bırakılmış paraların ikizine benzemiştir. İnsanın hem rehine hem de terörist olduğu değiş-tokuş düzenine efendi-köle, egemen-bağımlı, sömüren- sömürülen değiş-tokuş düzeni eklenmiştir. Köle-proleter diyalektiğinin yerini rehine-terörist diyalektiği almıştır. Yabancılaşmayla ilgili açıklamalar sona ermiş, yerini terörle ilgili açıklamalara bırakmıştır. Baudrillard'a göre rehin alınmadan kurtulmanın yolu diğerlerini zorunlu ve koşul olan rehin alma kuralına uymaktır.

Terörizm; kitlenin dayattığı, politika ötesi sefaletten olumsuz sonuçları çıkartan politika-ötesi eylem biçimidir. Dünya görüşleri fark etmeksizin teröristler hep aynı şekilde davranırlar. Rehin almanın iletmeye çalıştığı politik bir mesaj yoktur; çünkü politik açıdan bu anlamsız ve herhangi bir sonuca yol açmayan bir eylemdir. Yol açtığı herhangi bir sonuç yoktur; çünkü olay her seferinde çıkmaz bir sokakta bitmektedir (Baudrillard, 1995, s.51-52). Rehin alma ve geciktirmeli ölüm oyunuyla işe başlayan güncel terörizmin ise ne bir amacı ne de belli bir düşmanı vardır. Rehin alma gibi ölümü yaşatan bir terörist eylemin hedefi bütün sistemin en özgün ürünü bütünüyle anonim ve birbirinden ayırt edilemeyen bireydir. Her insan bir diğerinin yerine geçebilir. Ters bir mantıktan yola çıkıldığında suçsuzlar, hiçbir şey olmadıkları ve kader çizgileri bulunmadığı için kendileri gibi anonim bir sistemin en canlı örneği olmanın bedelini ölümlerle öderler (Baudrillard, 1991, s.39).

İçinde yaşadığımız toplumun temel yasası ve kendine özgü kuralları olan - belirginliğini ve anlamını yitiren- değiş-tokuş düzeninde rehine, değiş-tokuş edilmesi olanaksız bir varlıktır. Her şeyin değiş-tokuş alanı içine çekilmesiyle birlikte gün yüzüne çıkarak pazarlık sürecinde hayati öneme sahip kozlara dönüşür. Özgür bir rehine, ölü bir rehineden daha tehlikelidir; çünkü bulaşıcı bir hastalığa yakalanmış bir insan gibi, onun da çevresine yalnızca kötülük mikrobu

yayacağı düşünülür. Rehineyi bir değerler sistemi içinden aniden çekip alan terörist, aynı zamanda kendi kendini bir pazarlık yapma olanağından yoksun bırakmış olmaktadır. Suç ortaklığı olan terörist-rehine ikili figürü, insanı ayartan bir figüre benzemektedir. Bu, hem modern dünyaya özgü ölümü paylaşma biçimi hem de hiç kimsenin kesinlikle ilgi duymadığı bir ölme biçimidir. Belki de rehin almanın kesinlikle pazarlık yapmak gibi bir amacı yoktur; çünkü rehin alma eylemi değiş tokuş sürecine bir son vermekten başka bir şey yapamamaktadır. Batı'nın şantajıyla terörist bir eyleme itilmiş olan Saddam aynı silahla yani terörle yanıt vererek Kuveyt'i işgal etmiştir. Dolayısıyla Saddam'ın terör ve şantajından yine Batı sorumludur. Petrol/üreten ülkeler dünyayı, Saddam ise petrolü yani bir anlamda dünyayı rehin almıştır (Baudrillard, 2011, s.63-64).

Sonuç

Mevcut dünyayı simülasyon kuramıyla anlamaya çalışan Baudrillard, yüksek teknolojinin etkisiyle sanallaşan dünyanın en önemli meselelerinden olan *terörizm-kitle-medya* üçlemesini birlikte ele almıştır. Ona göre bu üç olgu anlam değişikliğine uğramış ve abartılmıştır. Her şeyin kendinden geçme halinde olduğu simülasyon düzeninde şiddetin ekstazi hali olan terörizm, sistemin doğurduğu bir gerçekliktir. Tepkisel olan modernliğin neticesi olan geleneğe/köklere dayanmayan aşırı gerçeklik olan terörizm küreselleşmeyle eş zamanlıdır ve ahlaksızlıktır. Ekonomik zenginliğe ve küresel güce karşı meydan okuyan küreselleşmeye lanet okumak yerine onu anlamak gerekir. Bu bağlamda küreselleşmeyi anlamaya çalışan filozof için terör; olumsuz, ironik ve parodiktir. Batının duyarsız potlacına karşın bir potlaç (kendini kurban etme) eylemi olan terörizm yersiz değildir. Eylemleriyle evrensel ve demokratik değerlere Küresel Dünya Düzeni mitine yönelik bir başkaldırıdır.

Baudrillard'a göre terörizm simülatif düzende sembolik bir meydan okumadır. Hiper-modernite tarafından üretilmiş olan, sembolik değerlere saldıran, kötülüğün trans-politik aynası olan terörizm; modern devletlere ve küresel güce tepki verir. Şiddetin mübalağası olan ve sembolik değerlere saldıran terörizmi üreten simülatif düzendir. Modern toplumun istikrar bozukluğu olan terörizm, her an her yerde ortaya çıkabilir. Bu düzende medyayla kendini ileten ve güçlendiren, içinde büyüdüğü sisteme bir başkaldırı hareketi olan terörizm, sistemin faydasıdır. Çünkü iyi değerlendirildiğinde sistemin kendi kusurlarını gösterip kendisini kontrol/check etmesini sağlayacaktır.

Baudrillard'a göre terörün diğer bir unsuru olan rehine, hem anlam taşıyan hem de anlam taşımayan bir unsurdur. Araç olduğu için anlam taşımayan ama teröristin suç ortağı olduğu için anlamlı bir nesnedir. Mekanı, rehineyi ve teröristi anonimleştiren terörizm, bir şeyi rehin aldığı anda onu bağlamından koparıp kendi belirlediği bir ortama taşır. Terörizmin nefes borusu medyadır ve medya ve terör karşılıklı iki rehinedir. Bu bağlamda herkes herkesin rehinesidir ve toplumsal ilişki ölmüştür. Bir teşhir aracı olan rehine imgeden yoksun müstehcen bir varlıktır. Alınyazısı bile olmayan her şey için kullanılabilen

rehine bir değer değil, maldır. Köle-proleter diyalektiği yerini rehine-terörist diyalektiğine bırakmış, yabancılaşma izahatının yerini terör izahatı almıştır. Baudrillard'a göre rehin alınmadan kurtulmanın yolu diğerlerini zorunlu ve koşul olan rehin alma kuralına uymaktır. Bir başkaldırı eylemi olan terör, küresel ve simülatif düzenin ürettiği unsurken varlığı da medyaya bağlıdır. Terörist-rehine *ikili* figürü ise insanı ayartan suç ortaklarıdır. Baudrillard'a göre hakikatten kopuş sonucunda sanal bir sürece girilmiş ve böyle bir simülatif düzende terörizm kendisini barındıracağı bir dünya bulmuştur. O, terörü haklı görmez terörü besleyen düzene yönelik eleştirel bir bakış sunar.

Kaynakça

- Adanır, O. (2008). *Simülasyon Kuramı Üzerine Notlar ve Söyleyişiler*. İstanbul: Hayal Et Kitap Yayınları.
- Baudrillard, J. (1990). *Seduction*. (Çev. Brian Singer). London: Macmillan.
- (1991). *Sessiz Yiğınların Gölgesinde ya da Toplumsalın Sonu*. (Çev. Oğuz Adanır). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- (1995). *Kötülüğün Şeffaflığı, Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme*. (Çev. Bora, E. ve Ergüden, I.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- (2001). *The Vital Illusion*, Julia Witwer (Ed). USA: Columbia University Press.
- (2003a). *Simülakrlar ve Simülasyon*. (Çev. Oğuz Adanır). İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.
- (2003b). *The Spirit of Terrorism*. (Çev. Chris Turner). London: Verso.
- (2005). *İmkansız Takas*. (Çev. Ayşegül Sönmezay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- (2011). *Çaresiz Stratejiler*. (Çev. Oğuz Adanır). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- (2012) *Karnaval ve Yamyam*. (Çev. Oğuz Adanır). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- (2015). *Can Çekişen Küresel Güç*. (Çev. Oğuz Adanır). İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.
- Berman, M. (1999). *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*. (Çev. B. Peker ve Altuğ, Ü.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Best, S. ve Kellner, D. (1996). *Postmodern Teori*. (Çev. Mehmet Küçük). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Cevizci, A. (1997). *Felsefe Sözlüğü*, "Postmodernlik". Bursa: Ekin Yayınları.
- Coulter, G. (2015). Baudrillard on Terrorism and War in Times of Hypermobility. *International Journal of Safety and Security in Tourism/Hospitality*, 13 (1), 1-11.

- Dağ, A. (2014). *Ölümcül Şiddet-Baudrillard'ın Düşüncesi*. İstanbul: Külliyyat Yayınları.
- Gane, M. (2003a). *Baudrillard's Bestiary*, London: Routledge.
- (2003b). *Baudrillard Live: Selected Interviews*, London: Routledge.
- Genosko, G. (2001). *The Uncollected Baudrillard*. London: Sage.
- (2002). *Baudrillard and Signs*. London: Routledge.
- Jetter, M. (2014). "Terrorism and the Media". Erişim tarih: 11 Nisan 2017. <http://ftp.iza.org/dp8497.pdf>.
- Örnek, A. V. (1973). *Budunbilim Terimleri Sözlüğü* (1. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Pawlett, W. (2013). *Violence, Society and Radical Theory: Bataille, Baudrillard and Contemporary Society, Classical and Contemporary Social Theory*. London: Routledge.
- Robinson, A. (2012). "Jean Baudrillard: Catastrophe and Terrorism". Erişim tarih: 05 Mayıs 2017. <https://ceasefiremagazine.co.uk/in-theory-baudrillard-13/>.
- Seib, P. ve Janbek, D. M. (2011). *Global Terrorism and New Media*. London: Routledge.
- Smith, G. R. (2015). *Jean Baudrillard: From Hyperreality to Disappearance*. UK: Edinburgh University Press.
- Tinnes, J. (2013b). Terrorism and the Media: an Extensive Bibliography. *Perspectives on Terrorism*, 7 (1), 1-295.
- Trevelyan, M. (2010). Toward a Grand Strategy Against Terrorism, Christopher Harmon, Andrew Pratt, Sebastian Gorka, (Ed.), *The Media and the Terrorist: Is There a "Right" Way to Cover Political Violence?*, (ss. 282-295). Duskhin: McGraw-Hill.
- Weimann, G. (2014). "New Terrorism and New Media". Erişim Tarih: 17 Mart 2017. https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/STIP_140501_new_terrorism_F.pdf.
- Wilkinson, P. (2007). The Media and Terrorism: A Reassessment. *Terrorism and Political Violence*, 9 (2), 52-64.